

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд

Тема на дисертационния труд: „Био-психо-поведенчески профили и регулация на телесната маса“

Докторант: Боряна Мирославова Палатова

Форма на обучение: редовна

Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.6. Спорт

Докторска програма: Спортна психология.

Научен ръководител: доц. Живка Желязкова-Койнова, доктор

Изготвил становището: проф. Михайл Живков Георгиев, доктор

Дисертационният труд на Боряна Палатова е насочен към типологизиране и извеждане на профили, свързани с теглото и неговата регулация. Проблемът е малко изучаван, което характеризира дисертационния труд като оригинален и новаторски.

В структурата на дисертационния труд се включват увод, теоретична рамка на проблема, методология на изследването, анализ на резултатите, изводи, препоръки, списък на използваните литературни източници и приложения. Посочват се 186 източници на информация. Общият обем на дисертацията е 139 страници. Резултатите от изследването са онагледени чрез 21 таблици и 24 фигури.

В теоретичната част на дисертационния труд се разкрива същността на регулацията на телесната маса. Анализират се различни теории и модели, обясняващи механизмите за регулация. Някои от тези модели се базират на физиологичните механизми, други интегрират физиологичните, екологичните, социалните фактори и индивидуалните различия.

Авторът представя типовете регулация на телесната маса, представя и видове хранителни разстройства и хранителни нарушения. Анализират се рисковите фактори за нарушения на телесната маса – биологични, генетични, физиологически и психологически.

Сред психологическите фактори предмет на анализ са мотивацията и влиянието на убежденията, свързани с храненето, върху регулацията на телесната маса. Търси се връзката на мотивационните нагласи с когнитивната и поведенческата активност за промяна на телесната маса.

Авторът представя същността и на други личностни фактори, най-често изследвани във връзката им с телесната маса:

- петфакторният модел на личностните черти;
- перфекционизъм;
- самооценка;

Сред поведенческите фактори в анализа са включени храненето и физическата активност.

В теоретичния анализ се разкрива същността на някои личностни и поведенчески конструкти и връзката им с теглото на човека. Представят се основните, утвърдени схващания, но липсва критичен анализ – приемане или отхвърляне, не се открива отношението на автора към тях. От друга страна, резултатите от изследванията на тези конструкти са толкова противоречиви, че не може да се изведе никаква обобщена концепция. За нито едно не може да се приеме категорично оказва ли влияние или е индиферентно. А това

лишава от научна обоснованост избора на конструктите, включени в емпиричното изследване.

Емпиричното изследване е насочено към установяване на типовете личности със сходни био-психо-поведенчески характеристики и сходна регулация на телесната маса.

Изследването е подчинено на една основна идея – да се проведе онлайн. Но онлайн изследванията имат много недостатъци и несигурност. Изследваните лица не са толкова ангажирани, както при непосредственото тестиране. Другата основна цел е да се използват максимално кратки въпросници. Но прекалено малкият брой индикатори свива критериалната област, в която се проявява съответният конструкт, а това води до голяма неточност на измерването и силно изразена систематична грешка.

Резултатите от изследването са противоречиви. По-голямата част от тях показват, че включените в изследването конструкти нямат отношение към индекса на телесна маса.

Разработеният модел на латентните класове се базира на 11 индикатора, които имат връзка с променливите индекс на телесна маса и скалата за хранителни разстройства. Но тези връзки са твърде слаби, което поставя въпроса доколко компонентите в структурата на изведените латентни типа и отношенията между тях отразяват реално съществуващите.

Анализът на латентните класове извежда пет класа или пет типа личности. Всеки тип съдържа специфични променливи и нива на променливите, специфични личностни и поведенчески характеристики, специфичен индекс на телесната маса. Специфичните особености на латентните класове предполагат разработването на конкретни програми за здравословно хранене, контрол на телесната маса и превенция на наднорменото тегло, съобразени с особеностите на изведените пет латентни класа. В това е основната стойност на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Боряна Палатова е първи опит за типологизиране на хората в страната по отношение на индекса на телесна маса и свързаните с него личности и поведенчески характеристики. Той е основа и отправна точка за бъдещи по-прецизни и научно обосновани типологизации.

Заключение: дисертационният труд на Боряна Палатова е завършено научно изследване. Има значима научна и преди всичко практическа стойност, и напълно отговаря на изискванията към подобен научен труд. Давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на научното жури да присъди на Боряна Палатова образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление: 7.6. Спорт, докторска програма: Спортна психология.

25.01.2022

Рецензент:

OPINION

about dissertation

Topic of the dissertation: “Bio-psycho-behavioral profiles and body mass regulation”

Ph.D. student: Boryana Miroslavova Palatova

Type of education: full time student

Area of higher education: 7. Health care and sport

Professional field: 7.6. Sport

Ph.D. program: Sports Psychology

Scientific advisor: ass. prof. Jivka Jeliazkova-Koinova, Ph.D.

Opinion by: prof. Mihail Jivkov Georgiev, Ph.D.

Boryana Palatova's dissertation is aimed at outlining the types of profiles related to weight and its regulation. This issue has not been studied profoundly which makes the dissertation original and innovative.

The structure of the dissertation includes an introduction, theoretical frame of the issue under study, methodology of the research, analysis of the results, conclusions, recommendations, reference list, and appendixes. The author referred to 186 information sources. The volume of the dissertation is 139 pages. The results from the research are illustrated with 21 tables and 24 figures.

The theoretical part of the dissertation reveals the nature and regulation of body mass. The author analyzes different theories and models explaining the regulation mechanisms. Some of these models are based on physiological mechanisms, others integrate physiological, ecological, social factors and individual differences.

The author presents the types of body mass regulation and presents the kinds of indigestions and stomach upsets. The risk factors for disturbances in the body weight are analyzed – biological, genetical, physiological, and psychological.

The psychological factors, which are subject of analysis, are motivation and the influence of convictions related to nutrition on body mass regulation. The author seeks the relation between motivation attitudes and cognitive and behavioral activities for the changes in body mass.

The author presents the nature of other personality factors, often studied in relation to their connection with body mass:

- the five-factor model of personal characteristics;
- perfectionism;
- self-esteem;

Diet and physical activities are included in the analysis of the behavioral factors.

The theoretical analysis reveals the nature of some personality and behavioral constructs and their relation to human body weight. The author presents the basic, well-established concepts but she lacks critical analysis – acceptance or rejection, one cannot find the author's attitude. On the other hand, the results from the surveys of these constructs are so controversial that one can hardly outline any general concept. None of them have been proven to have an impact or be indifferent. This deprives the choice of the constructs included in the empirical research from scientific grounding.

The empirical research is aimed at establishing the types of personalities with similar bio-psycho-behavioral characteristics and similar body mass regulation.

The research is subjected to one main idea – to be held online. But online surveys have lots of disadvantages and are insecure. The researched individuals are not so concerned as they are in actual testing. The other main goal is to use as short questionnaires as possible. But the too small number of indicators limits the criteria area where a certain construct is manifested, and this leads to a great inaccuracy of measurement and a strongly expressed systematic error.

The results from the research are contradictory. Most of them show that the constructs included in the survey have no relation to the BMI.

The created model of latent classes is based on 11 indicators related to the variables BMI and Indigestion Scale. But these relationships are too weak, which poses the question about how the components in the structure of the latent types and the relations among them reflect on the ones which exist in reality.

The analysis of the latent classes outlines five classes and five types of personalities. Each type consists of specific variables and levels of the variables, specific personal and behavioral characteristics, specific BMI. The specific peculiarities of the latent classes suppose the creation of certain programs for healthy nutrition, body mass control, and obesity prevention based on the peculiarities of the outlined five latent classes. Here lies the major value of the dissertation.

Boryana Palatova's dissertation is the first attempt to outline certain types of people as regards BMI and the related personal and behavioral characteristics. It is the foundation and a reference point for further, more precise, and scientifically grounded types.

Conclusion: Boryana Palatova's dissertation is complete scientific research. It is of a significant scientific and practical value and fully meets the requirements to such type of scientific work. I give my positive opinion about the dissertation and suggest that the scientific jury grant Boryana Palatova with the educational and scientific degree "Ph.D." in professional field: 7.6. Sport, Ph.D. program: Sports Psychology.

25.01.2022

Opinion by: